

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра акушерства та хірургії

«Затверджую»

Завідувач кафедри

(Краєвський А.Й.)

А.Й. Краєвський
« 23 » 06 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ПП.10 Оперативна хірургія з топографічною анатомією

Галузь знань: 21 - «Ветеринарна медицина»

Спеціальність: 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

Факультет: *Ветеринарної медицини*

2020 – 2021 навчальний рік

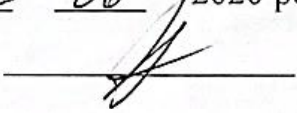
Робоча програма з **Оперативної хірургії з топографічною анатомією**
для студентів за спеціальністю 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і
експертиза»

Розробник:

кандидат ветеринарних наук, доцент (Чекан О.М.)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри акушерства та хірургії.

Протокол від "12" 06 2020 року № 17

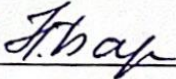
Завідувач кафедри (Краєвський А.Й.)

Погоджено:

Гарант освітньої програми (Т.І. Фотіна)

Декан факультету (О.Л. Нечипоренко)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Зареєстровано в електронній базі: дата: 08.07. 2020 р.

© СНАУ, 2020 рік

© Мусієнко Ю.В., 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 21 «Ветеринарна медицина»	Нормативна
Модулів – 2		Рік підготовки: 2020-2021
Змістових модулів: 2	Курс	
		3
	Семестр	
		5й
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 212 - «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»	
		6
	ОС: магістр	Практичні, семінарські
		-
	Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,7 самостійної роботи студента - 1,7	Лабораторні
		16 год.
		Самостійна робота
		68 год.
		Індивідуальні завдання:
		-
		Вид контролю: екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: 17,8 / 82,2 (22/68).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування системи спеціальних теоретичних знань і практичних навичок з проведення хірургічних операцій у тварин.

Завдання: вивчення теоретичних основ і технічних навичок хірургічного оперування тварин з урахуванням анатомо-топографічних особливостей ділянок тіла.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати :

топографічні особливості і техніку кастрації самців (жеребців, бугаїв, кнурів), операцій на яєчниках та матці, оварієктомії свинок, операцій на статевому члені та крайній плоті, операцій в ділянці чоловічої промежини, операцій на сечостатевих органах, оперативної підготовки пробників, операцій на кінцівках, операцій на вимені та дійках.

уміти:

виконувати кастрацію самців, оварієктомію самок, видаляти пухлини на статевому члені, проводити операції при вивороті препуцію, при фімозі та парафімозі, ампутацію статевого члену, виконувати уретротомію, підготовку бугаїв-пробників, екзартикуляцію III фаланги та ампутацію пальця, ушивання ран дійок.

3. Програма навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма, складена на основі програми навчальної дисципліни «Оперативна хірургія з топографічною анатомією» підготовки бакалаврів спеціальності 211 – «Ветеринарна медицина», знаходиться на апробації.

Модуль 1. Операції на сечостатевих органах.

Змістовий модуль 1. Операції на сечостатевих органах.

Тема 1. Операції на препуціальному мішку, статевому члені, в ділянці промежини і на органах тазової порожнини. Підготовка самців-пробників. Анатомотопографічні дані. Провідникова анестезія статевого члена самців. Резекція персистувальної вуздечки статевого члена в бугая. Резекція препуціального мішка при його пролапсі в бугая. Екстирпація новоутворень на статевому члені в бугая. Операція в разі розриву білкової оболонки (гематоми або "перелому") статевого члена в бугая. Ампутація статевого члена в коня. Резекція "манжетки" при парафімозі в коня. Показання для підготовки самців-пробників, фіксація й знеболювання. Методи підготовки самців-пробників. Техніка операції у різних видів самців сільськогосподарських тварин. Операції на молочній залозі. Кесарів розтин. Ампутація матки в суки й кішки. Операції в ділянці промежини. Анатомотопографічні дані. Провідникова анестезія ділянки промежини. Розтин сечостатевого каналу (уретротомія). Утворення штучної нориці сечостатевого каналу (уретростомія). Операції на сечовому міхурі. Анатомотопографічні дані. Пункція і розтин сечового міхура (цистотомія) у великих і дрібних тварин. Операції в ділянці ануса й прямої кишки. Анатомотопографічні дані таза і органів тазової порожнини. Резекція прямої кишки. Операції в разі аномалій розвитку ануса і прямої кишки.

Тема 2. Кастрація самців і самок. Кастрація самців. Мета кастрації. Показання і протипоказання до кастрації. Анатомотопографічні дані. Оптимальний вік тварин для здійснення кастрації. Дослідження і підготовка тварин до кастрації. Фіксація, знеболювання. Організація масової кастрації в умовах господарства. Характеристика хірургічних методів кастрації: кривавий (відкритий і закритий способи) і безкровний (перкутанний). Техніка кастрації різних видів самців. Особливості кастрації крипторхидів. Післякастраційні ускладнення (ранні і пізні), попередження та усунення. Кастрація самок. Мета кастрації. Показання і протипоказання до кастрації самок. Кастрація свинок.

Модуль 2. Операції на кінцівках.

Змістовий модуль 1. Операції на кінцівках.

Тема 3. Операції на кінцівках. Грудна кінцівка. Анатомотопографічні дані грудної кінцівки коня та великої рогатої худоби. Провідникова анестезія нервів грудної кінцівки коней та великої рогатої худоби. Поняття про невректомію. Загальні відомості про будову суглобів, бурс і сухожилкових піхв та про їх пункцію. Екстирпація підшкірної ліктьової бурси у коней і прекарпальної бурси у великої рогатої худоби. Тенотомія і резекція сухожилка глибокого згинача пальця в коня. Екзартикуляція третьої фаланги пальця у великої рогатої худоби. Екстирпація мозолистого потовщення шкіри склепіння міжкопитцьової щілини. Ампутація пальця у великої рогатої худоби. Тазова кінцівка. Анатомотопографічні дані. Раціональні розрізи в сідничній ділянці і ділянці стегна. Провідникова анестезія нервів. Десмотомія медіальної прямої зв'язки колінної чашки. Екстирпація підшкірної п'яtkової бурси у коней. Операції в разі шпату. Операції на хвості. Остеосинтез. Ендоскопія й щадні методи хірургічної терапії. Методи остеосинтезу. Методи ендоскопії. Ампутація і резекція крил у курчат, качат, індичат, гусенят.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усьо-го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Операції на сечостатевих органах.						
Змістовий модуль 1. Операції на сечостатевих органах.						
Тема 1. Операції на препуціальному мішку, статевому члені, в ділянці промежини і на органах тазової порожнини.	20	2	-	4	-	14
Тема 2. Кастрація самців і самок.	16	2	-	4	-	16
Разом за модулем 1	36		-	8	-	30
Модуль 2. Операції на кінцівках.						
Змістовий модуль 1. Операції на кінцівках.						
Тема 3. Операції на кінцівках.	24		-	8	-	14
Разом за модулем 2	24	4	-	8	-	38
Загальна кількість годин	90		-	30	-	68

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1: Операції на голові</p> <p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Особливості оперативних втручань у ділянці голови. Загальні анатомо-топографічні дані. Зони шкірної іннервації. Провідникова анестезія основних гілок трійчастого нерва. Операції в ділянці носа і на додаткових пазухах носової порожнини. Введення вгамувального кільця бугаям. Ринопластика. Трепанация стінок додаткових пазух носа. Операції на рогах. Запобігання росту рогів у телят. Криваві й безкровні методи ампутації рогів у жуйних. Анатомотопографічні дані ділянки очей. Операції в разі завороту й вивороту повік. Ампутація третьої повіки. Пункція орбітального венозного синуса у свиней. Енуклеація очного яблука. 	2

2	<p>Тема 2: Операції на вентральній ділянках шиї, холки та грудної стінки.</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатомотопографічні дані вентральної ділянки шиї. 2. Інтратрахеальні ін'єкції. 3. Ларинготомія. 4. Трахеотомія. 5. Інтракаротидні ін'єкції 6. Перев'язування сонної артерії. 7. Операції в разі дивертикула стравоходу. 8. Резекція яремної вени. 9. Пункція і розтин зоба (інглювіотомія) в птахів. 10. Анатомо-топографічні дані холки. 11. Пункція і розтин глибокої бурси холки. 12. Операції в разі ураження потилично-остистої зв'язки. 13. Резекція остистих відростків. 14. Резекція хряща лопатки. 15. Анатомотопографічні дані бокової грудної стінки. 16. Провідникова анестезія нервів бокової грудної стінки. 17. Плевроцентез. 18. Підокісна резекція ребра. 19. Принципи торакотомії. 	2
3	<p>Тема 3: Операції на череві та органах черевної порожнини.</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатомотопографічні дані черевної стінки. 2. Провідникова анестезія нервів черевної стінки. 3. Топографічна анатомія органів черевної порожнини та особливості їх іннервації. 4. Лапаротомія: діагностична і лікувальна. Способи лапаротомії вентральної та бокової черевної стінки. 5. Лапароцентез. 6. Прокол рубця, книжки, сичуга. 7. Румінотомія. 8. Абомазотомія. 9. Операція в разі ліво- і правостороннього зміщення сичуга у великої худоби. 10. Прокол сліпої та ободової кишок у коня. 	2
	‘Всього	6

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1: Операції на препуціальному мішку і статевому члені.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення анатомотопографічних даних. 2. Відпрацювання техніки виконання провідникової анестезії статевого члена самців. 3. Вивчення техніки виконання резекції персистувальної вуздечки статевого члена в бугая, ампутації статевого члена в коня і пса. 	2

2	<p>Тема 1: Підготовка самців-пробників.</p> <p>1. Вивчення показань, фіксації й знеболювання.</p> <p>2. Відпрацювання методів підготовки самців-пробників. Техніка операції у різних видів самців сільськогосподарських тварин.</p>	2
3	<p>Тема 1: Операції в ділянці промежини й на органах тазової порожнини.</p> <p>1. Вивчення операцій в ділянці промежини. Анатомотопографічні дані. Провідникова анестезія ділянки промежини. Розтин сечостатевого каналу (уретротомія). Утворення штучної нориці сечостатевого каналу (уретростомія).</p> <p>2. Вивчення операцій на сечовому міхурі. Анатомотопографічні дані. Катетеризація сечового міхура. Прокол і розтин сечового міхура (цистотомія) у великих і дрібних тварин.</p> <p>3. Вивчення операцій в ділянці ануса й прямої кишки. Анатомотопографічні дані таза і органів тазової порожнини. Резекція прямої кишки. Операції в разі аномалій розвитку ануса і прямої кишки.</p>	2
4	<p>Тема 2: Кастрація самців.</p> <p>1. Вивчення анатомотопографічних даних.</p> <p>1. Відпрацювання виконання фіксації й знеболювання.</p> <p>2. Вивчення характеристики хірургічних методів кастрації: кривавого і безкровного (перкутанного).</p> <p>3. Відпрацювання техніки кастрації різних видів самців.</p> <p>4. Відпрацювання техніки кастрації крипторхидів.</p> <p>5. Вивчення післякастраційних ускладнень (ранніх і пізніх), попередження та усунення.</p>	2
5	<p>Тема 2: Кастрація свинок.</p> <p>1. Вивчення анатомотопографічних даних.</p> <p>2. Вивчення методів кастрації свинок.</p> <p>3. Відпрацювання оперативних доступів.</p> <p>4. Відпрацювання фіксації й знеболювання.</p> <p>5. Відпрацювання техніки кастрації свинок.</p>	2
6	<p>Тема 3: Операції на кінцівках.</p> <p>1. Вивчення анатомотопографічних даних грудної кінцівки коня і великої рогатої худоби.</p> <p>2. Відпрацювання провідникової анестезія нервів грудної кінцівки коней і великої рогатої худоби.</p> <p>3. Вивчення техніки екзартикуляції третьої фаланги пальця у великої рогатої худоби.</p> <p>4. Вивчення техніки ампутації пальця у великої рогатої худоби.</p>	2
7	<p>Тема 3: Операції на кінцівках.</p> <p>1. Вивчення операцій на тазовій кінцівці. Анатомотопографічні данні. Провідникова анестезія нервів, пункції суглобів, бурс і сухожилкових піхв.</p> <p>2. Вивчення операцій на хвості. Анатомотопографічні дані. Техніка ампутації та екзартикуляції хвоста в тварин.</p>	4
Разом:		16

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1: Операції на молочній залозі. Кесарів розтин. Анатомотопографічні дані молочної залози. Провідникова анестезія нервів молочної залози. Знеболювання дійок. Оперативне лікування рани дійки й нориці молочної цистерни. Ампутація дійок вим'я. Ампутація молочної залози в корови, суки й кішки. Оперативне відновлення дійкового каналу. Оперативне лікування в разі звуження й відсутності каналу дійки й молочної цистерни. Показання до кесаревого розтину. Іннервація матки і способи її знеболювання. Техніка операції на стоячих і лежачих тваринах. Особливості техніки операцій у дрібних тварин. Ампутація матки в суки й кішки.</p>	8
2	<p>Тема 1: Операції на препуціальному мішку, статевому члені, в ділянці промежини і на органах тазової порожнини. Ампутація сечостатевого відростка і кінцева уретротомія в барана. Простатектомія у пса. Марсупіалізація у пса. Фіксація статевого члена в ділянці промежини у коня.</p>	8
3	<p>Тема 2: Кастрація самців. Оптимальний вік тварин для здійснення кастрації. Дослідження і підготовка тварин до кастрації. Організація масової кастрації в умовах господарства. Штучний крипторхізм. Особливості кастрації окремих видів сільськогосподарських тварин. Особливості кастрація крипторхидів. Каплунування півнів, вік і техніка операції.</p>	8
4	<p>Тема 2: Кастрація самок. Мета кастрації. Показання і протипоказання до кастрації самок. <i>Кастрація свинок.</i> Оптимальний вік тварин для здійснення операції. Організація масових операцій в господарстві. Кастрація гермафродитів. Способи гальмування статевої функції в свинок. <i>Оваріектомія корів, кобил, вівцематок, сук і кішок.</i> Анатомотопографічні дані. Фіксація й знеболювання. Оперативні доступи. Значення оваріектомії для поліпшення відгодівлі та подовження строків лактації. Операції на яєчниках як спосіб відновлення відтворної здатності корів: видалення одного яєчника, часткова резекція яєчників. Методи кастрації корів, кобил, сук і кішок.</p>	8
5	<p>Тема 3: Операції на кінцівках. <i>Грудна кінцівка.</i> Ампутація кігтя в кішки. Ампутація та екзартикуляція пальця в собаки. Екзартикуляція грудної кінцівки по плечовому суглобі в собаки.</p>	8
6	<p>Тема 3: Операції на кінцівках. 1. Вивчення операцій на тазовій кінцівці. Анатомотопографічні данні. Міжм'язові жолоби. Провідникова анестезія нервів, пункції суглобів, бурс і сухожилкових піхв. Раціональні розрізи в сідничній ділянці і ділянці стегна. Ампутація кінцівки у дрібних тварин. Ампутація "вовчого пальця" в собаки. 2. Вивчення операцій на хвості. Анатомотопографічні дані. Техніка ампутації та екзартикуляції хвоста в тварин. 3. Ампутація і резекція крил у курчат, качат, індичат, гусенят.</p>	8

7	Тема 3.: Osteosинтез. 1. Вивчення методів остеосинтезу. 2. Вивчення техніки виконання остеосинтезу різними методами при переломі кісток у дрібних тварин.	10
8	Тема 3: Ендоскопія й щадні методи хірургічної терапії. 1. Вивчення методів ендоскопії. 2. Вивчення сучасних методів малоінвазивного хірургічного втручання. 3. Розглядання техніки виконання артроскопії та лапароскопії. 4. Розглядання лапароскопічної оваріоектомії в свинок і сук.	8
Разом:		68

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, лекція, робота з книгою (читання, виписування, конспектування, виготовлення опорних конспектів тощо).

1.2. *Наочні*: демонстрація учбових відеофільмів та виконання оперативних втручань на живих тваринах.

1.3. *Практичні*: практична робота (підготовка інструментів, операційного поля і рук хірурга, виконання оперативних втручань, накладання пов'язок), виробничо-практичні методи (віязди в господарство).

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*: вивчення оперативних втручань на окремих органах та ділянках тіла тварин.

2.2. *Методи синтез*: аналіз анамнезу, клінічного дослідження хворої тварини.

2.3. *Індуктивний метод*: вивчення топографії органів, визначення оптимального оперативного доступу і виконання оперативного прийому.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Частково-пошуковий (евристичний)*: за завданням викладача пошук даних в Інтернеті, літературних джерелах.

3.2. *Репродуктивний*: застосування вивченого теоретичного матеріалу на практиці.

3.3. *Пояснювально-демонстративний*: пояснення незрозумілих питань з демонстрацією, таблиць, схем, фото та відеоматеріалу. Демонстрація оперативних методів на живих тваринах.

4. **Активні методи навчання** - використання технічних засобів навчання (мультимедійні лекції), заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання - виконання ситуаційних завдань використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій, перегляд відеоматеріалу за темою під час читання лекцій і практичних занять, використання методу case-study (аналіз конкретних виробничих ситуацій), діалогове навчання, співробітництво студентів.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних та лабораторних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- виробничі ситуації.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :

- курсова робота (проект);
- навчально-дослідна робота;
- навчально-практичне дослідження із презентацією результатів тощо.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							С Р С	Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест - екзамен	Сума
Модуль 1				Модуль 2							
Змістовий модуль 1 – 10 балів		Змістовий модуль 2 – 10 балів		Змістовий модуль 3 – 10 балів		Змістовий модуль 4 - 10 балів					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7					
5	5	5	5	5	5	10	15	55 (40+15)	15	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації щодо виконання та оформлення письмових курсових робіт з оперативної хірургії з основами топографічної анатомії сільськогосподарських тварин / Краєвський А.Й., Пономаренко В.П., Стоцький О.Г., Лазоренко А.Б. – Суми, 2008. – 18с.
2. Оперативна хірургія з основами топографічної анатомії: Новокаїнові блокади як метод патогенетичної терапії: методичні вказівки для підготовки до практичних занять / Краєвський А.Й., Салецька О.В. та ін.. – Суми, 2011. – 24 с.
3. Оперативна хірургія з основами топографічної анатомії: Спинномозкова анестезія: методичні вказівки для самостійної підготовки до практичних занять/ Пономаренко В.П., Салецька О.В., Вощенко І.Б. – Суми, 2010 . – 26 с.
4. Оперативна хірургія з основами топографічної анатомії: Загальні шви: методичні вказівки для підготовки до практичних занять / Краєвський А.Й., Салецька О.В. та ін.. – Суми, 2013. – 25 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Власенко В.М. Оперативна хірургія, анестезіологія і топографічна анатомія / В.М. Власенко, Л.А. Тихонюк, М.В. Рубленко. – Б. Церква, 2003. – 512 с.
2. Власенко В. М. Оперативна хірургія, анестезіологія і топографічна анатомія. Спеціальна частина: підруч. для підгот. фах. у вищих навч. закл. III -IV рівнів акредитації з напряму підгот. - ветеринарна медицина / В. М. Власенко, Л. А. Тихонюк, М. В. Рубленко. - Біла Церква: Білоцерківський державний аграрний університет, 2006. - 544 с.
3. Борисевич В.Б. Оперативная хирургия домашних животных. Традиционные и современные аспекты / В.Б. Борисевич, Б.В. Борисевич. – К.: Кіров, держ. видавництво, 1998. – 243 с.
4. Герцен П.П. Оперативная хирургия в ветеринарной медицине / П.П. Герцен, С.В. Аранчий, В.И. Скрышник, Ю.Т. Мироненко. – Полтава: НПФ «Компьютерные технологии» ЛТД., 1998. – 392 с.

Допоміжна

1. Власенко В.М. Ветеринарна анестезіологія / В.М. Власенко, Л.А. Тихонюк. – Біла Церква : Білоцерк. держ. аграр. ун-т, 2003. – 336 с.
2. Довідник з ветеринарної хірургії / І.С. Панько, В.М. Власенко, М.В. Рубленко та ін.; За ред. І.С. Панька. - Біла Церква : Білоцерк. держ. аграр. ун-т, 2001. - 203 с.
3. Шебиц Х. Оперативная хирургия собак и кошек / Х. Шебиц, В. Брасс. – М.: Аквариум-Принт. – 2015. – 512 с.
4. Власенко В.М. Хірургія у свинарстві та вівчарстві / В.М. Власенко, Л.А. Тихонюк. – К.: Урожай, 1998. – 320 с.